

IN
FUNERE
EXCELLENTISSIMI
A.C.
REVERENDISSIMI
DOMINI
LADISLAI
ADAMI
è COMITIBUS
ERDÖDIIS
EPISCOPI
NITRIENSIS;

Loci , & Comitatus ejusdem Nominis
Uti & Montis Claudii,

A c

COMITATUS VARASDIENSIS

Supremi Perpetuæque

C O M I T I S ;

SACRÆ, CÆSARÆ, REGIÆQUE MAJESTATIS
CONSILIARII ACTUALIS

I N T I M I ,

E t

EXCELSÆ CANCELLARIÆ AULICÆ HUNGARICÆ

CANCELLARII;

à Quodam

è Clericis Regularibus Scholarum Piarum ,

IN ÆDE CATHEDRALI NITRIENSI

Octavo Idus Octobris Anni

M. DCC. XXXVI.

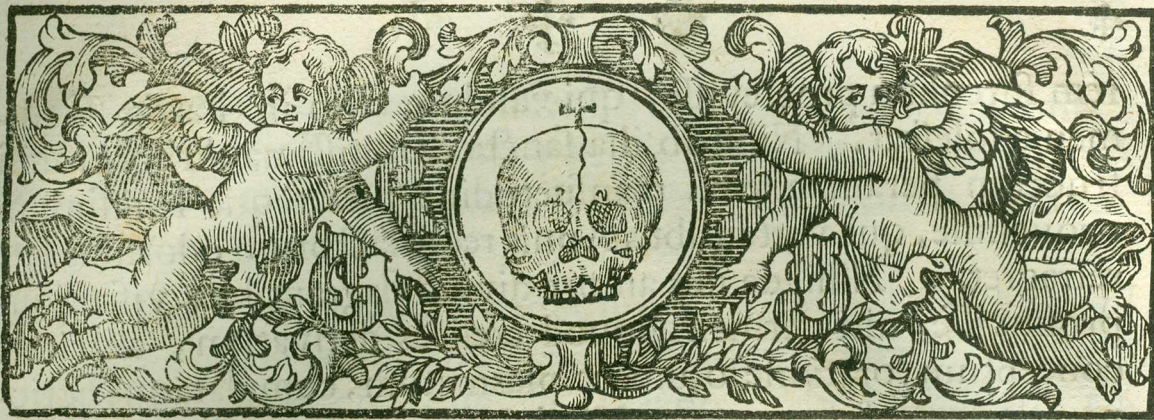
Ad confertam

Procerum, & Optimatum Concionem

D I C T A

ORATIO.

Barbarorum (Traces fuisse, memorat Herodotus) Barbarorum inquam consuetudo in legem jam desierat, ut, cum Sobolem in auras Mater effudit, ipsi concitâ viciniâ, & necessitudine propioribus, in commune gernerent, complorarent; quodd Homo videlicet, vitæ lacrymabilis, & cum innumeris Calamitatibus acerbè tricantis, prolixam, ac miserandam in crucem natus sit: Cum verò quis inter vivos esse desiit, Epulum instruerent, collætarentur; Quodd perpetem malorum Sarcinam, & quamdam molem Sisyphi revolubilem, felix posuerit, quodd è laqueo, hamoque tot præfocantium, & jugiter dispungentium adversorum sese expediverit. Quæ vestra est sententia AA. nobilissimi, an contrà nobis in obitu clarissimi hujus, ad quem supremis Justis honorandum confluximus, Antistitis, collugendum satiùs, congemendùmque sit? Et verò, quod in auspiciatissima illius Nativitate magnopere exultandum fuerit, nulla est ambigendi ratio: immò compluribus de Caussis id abunde fuisse præstitum, neque memoriam, neque famam etiamdum effugit: Quippe hic ille hic erat primigenius flos, quem castissimus CHRISTOPHORI ERDÖDI thalamus, fœcundum tot florentium Posterorum viridarium, præsignes primitias dedit. Ecquis non tum, vel quem rumor percrebrescens adverterat, subsultim gestiverit? divinaverit siquidem optimus quisque nihil ex illa frugi stirpe, nisi peculia-

rem furculum procrevisse, qui validum olim in Patriæ Columen adolescat. Nihil ab illa sancta & mitissima Arbore, nisi fructum peramabilem, mansuetudine pietatēque lenissimum provenisse, qui vertentibus Annis rectē factorum odoribus latē refragret. Nihil de illis amore divinō flagrantibus visceribus profluxisse, nisi germen aliquod cœlitus derivatum, charitate conceptum, oratione fœtum, ac plasmatum, cumulatāque actione gratiarum susceptum. Nihil denique è Patre illo tot decoribus exsplendescentibus conspicuo prognatum esse, nisi Filium nihilo inferiorem futurum. Nam plerumque assolet, ut primi partus apprimē sint congeneres, & indolem ac lineamenta examussim referant Genitorum. Quidni proinde jure optimo multi in Nativitate ejus gavisi, quem hodie conferta quorumvis statuum ac ordinum Concio tumulamus. Plaudere idcirco cum Barbaris illis, quorum in principio dicendi memini, an mœrere nos addeceat? Et quantum quidem ex iis, quas circumstantias vocant, conjicere pronum est, conspicio universa ceu nubes in pluvias, pendere in lacrymas, & luctum longē in maximum ire, ac tumescere. Quid enim iste luctificus Sacerdotum Pontificūque paratus? Quid aræ feralibus umbris squallentes? quid tot tantāque Luminaria crepero fulgore funestū nictantia? quid acerba hæc Moles, & tristis Machina, multo dolore magnifica, splendidāque? quid Viri, Matronæque Patriæ Flos & decora, & Sanguis Hungarus præcipuus, ac cum primis illustris, pullis amictibus & velamentis obtenebrescens? Quid vester AA. vultus grandi mœrore dejectus & exanguis? quid oculi in fletum turgidi, atquē jam destillantēs? quid ista omnia, nisi omnino lugendum esse palam contendunt, & Oratorem in transversum corripunt, ut lacrymas porro, non Verba fundat. Sed ille, cui inconcussus ex munere debet esse animus, cui persuadere, non persuaderi connitendum est; eripit sese extenacibus hisce, & jamjam præcipitantibus tot in luctum momentis: Qua de causa dum vos Optimo amarē illacrymamini Antistiti, ego triumphalem illius gloriam, ego decora spectatissima, plausitans, & non sine gelasinis, pædicabo. Qua ratione, cū vos lacrymis, fletūque illum offunditis, ac sepelitis, ego recensitā illius gloriā, Luctum vestrum, exuberantemvè tristitiam, victor consepeliam. Nequē multam argumentorum aciem disposuero, ut fecerim dedititios; Dicam unicē, quā ille nobilis, quāve fidelis

Spon-

Sponsus fuerit Ecclesiæ Sponsæ suæ , quàm illam concinnè , & usquè basilicè , extimè perinde , ac intimè decoraverit , quàm multos Natos, Natàsve , laudatissima fœcunditate ex ea procreaverit.

Inde , ut ad scopum propositi citra ambages collimem , & Vobis liquidò constiterit AA. nobilissimi , Nuptiis , quam etsi aliàs Sacramento de se magno , ab Nobilitate tamen Sponsi plurimùm honestatis accersi , accenserique. Quid enim verò ad decorum ? ad Splendorem quid ? Quid ad famam fecerit , si proletarii nescio qui caudices illò cæterà laudatò consortiò vinciantur ? Atqui Sponsum nostrum, **LADISLAUM ADAMUM ERDÖDIUM**, illò avito de sanguine fluxisse , ea claruisse nobilitate, neminem unum de Vobis præterit, quâ Gens nostras Superiores Familias perpaucas, inferiores plerásque omnes, percenseat. **ERDÖDI**, hæc illa inclytissima Prosapia est , quæ jam gemina ante sæcula , illum Prudentiæ Sapientiæque confluentem , illud magnanimitatis , fortunæ , solertiæ , Divitiarum , summarumque Amicitiarum prodigium **THOMAM BAKACZIUM**, Patriæ , Romano Imperio , Ecclesiæ orthodoxæ , Europæque aded universæ donavit. Nec sine præfagio , Natale solum , Titulium dictum , vitam auspicanti obtigit ; cujus nomenclaturam ita demum festino ad summa profectu implevit , ut quod reliquis natura commune jussit , ipse proprium sibi reapse fecerit. Nôsse vultis, quibus Thomas titulis adhuc circiter Annum Domini 1513. fuerit insignitus ? memini me legisse fragmentum ex Decretali Viri hujus ornatissimi Chirographo , quod sic habet : *Thomas miseratione Divina Tituli Sancti Martini in Montibus, Sacro-Sanctæ Rom. Ecclesiæ, Presbyter Cardinalis, Archi-Episcopus Strigoniensis, Patriarcha Constantinopolitanus, ad Hungariæ, Poloniæ, Daniæ, Norvegiæ, & Sueciæ Regna; nec non Prussiam, Russiam, Livoniam, Litvaniam, Valachiam, Silesiam, Lusatiam, Moraviam; Transylvaniam, Sclavoniam, Dalmatiam, Croatiam, Moscoviam; Omnesque, & singulas, Regnorum & Provinciarum prædictarum Civitates, Insulas, terras, at-*
( ) ( ) que

que Loca illis subiecta , & alia illis adjacentia , Apostolica Sedis Legatus de Latere , &c. En vel sola recensione Titulorum jam propè delassus sum , & ægrè anhelitum reciproco : quid fiet , si merita , si exantlata perardua , & imprimis gloriosa negotia , si sexcenta alia , singulatim exaggerem ? Itaque quum & tantæ provinciæ sustinendæ minimè par sim , atque etiam ad alia deproperem , scitote summariè & per capita , THOMAM BAKACZIUM vix ex Ephebis (quod ajunt) egressum , MATTHIÆ CORVINO primùm à Secretis fuisse ; inde in Zagrabiensem , tum in Jaurinensem Pontificatum evectum , unà & Aulæ Regiæ Cancellarium jussum esse. Sub ULADISLAO II. qui MATTHIÆ planè successerat , Consiliorum omnium particeps , atque arbiter factus , Jaurinensem Agriensi Insulâ permutavit. Ad hæc , in Duumvirum delecto , sacerrima Regni Corona ceu Custodi credita. Annò subinde 1497. pro Hyppolito BEATRICIS Reginæ Sobrino , ob ætatem minùs idoneo , atque Magistratu sponte decedente , consensu ALEXANDRI VI. Pontificis Maximi , Archi-Præsul Metropolitanus inauguratus est. Dein sub Annum 1500. Regis , & amicissimi sibi Veneti Senatûs prece , ac vocalibus quaquaversum meritis efficacius perorantibus , Romano Murice faustè erubuit. Postea verò JULIO Pontifice , vitâ , munerèque defunctô cum Joanne è Ducibus Mediceis (qui demum LEO X. orbem & urbem Gestis & Munificentia illustravit) decem integris suffragiis , pro supremo Mundi Fastigio acer æmulus concurret. A quo Patriarcha Constantinopolitanus , & primus è nostratibus Archi-Episcopis , mansurâ in perpetuos Successores prærogativâ , Sedis Apostolicæ Legatus , renunciatus est. Sed & primus Regni Primas cum porrecto pariter in subsequos immortalis Jure , consalutari emeruit . posteaquàm Romanis Metoposcopis in triumphum admirationis ductis Patriam Sospes , immò Sospiator optimus revisisset. Secundùm hæc , duo auspiciatissima Connubia inter LUDOVICUM ULADISLAI Natum , & MARIAM MAXIMILIANI Imperatoris Neptem , interque ANNAM LUDOVICI Sororem , & FERDINANDUM MAXIMILIANI Nepotem , Gentium ac Populorum catenatæ felicitati , magnus Pronubus conciliavit. Inde , SIGISMUNDUM Poloniæ , ULADISLAUM Hungariæ

Hungariæ, Reges, LUDOVICUM item & ANNAM ULADISLAI Pignora, Viennam Austriæ immemorabili plausu accursûque festus anteambulo introduxit: atque apud Principem Divi Proto-Martyris Ædem, ANNAM FERDINANDO, MARIAM LUDOVICO, consuetis Ecclesiæ ritibus illigavit, sanctûmque hymeneum præcinuit. Interea verò dum in Urbe illa, Cæsarum perhonorata Matre, diem ex die ad omnium oblectationem hospes traheret, in Ædibus, in quibus obversabatur, ROMANORUM IMPERATOR (quod nemini ulli unquam contigit) ad eum in persona invisit. Existimavit quippe Monarcha consultissimus, non aliter Virum illum, jam Orbem celeberrimis facinoribus implentem pro meritò posse suspici atque coli, nisi Orbis Vertex, Capûtque, hoc est: CÆSAR AUGUSTUS, ad eum invisendum, venerandûmque, se se demitteret: qui incomparabilis ingenii præstantiâ, solertiâ, ac fide, omnes Honorum gradus emensus, attonitis universis, non maximi modò Hungariæ Regni, sed ad extremum, Rerum Humanarum Arbiter, Orbem Consiliis, atque Operibus fatigaret, cuncta nutu regeret, jura, Legationes, Fœdera, Exercitum, Præfecturas Regniq̃ue arcana, in manu haberet. Hunc ergo STIRPS ERDÖDIA Hominem, talem tantûmque, vel Numen satius aliquod (uti de illo LUDOVICUS Restio non abs re edixerat) Mundo tulit.

Jam verò non unicum BAKACZIUM ferax illa Virorum illustrium Genesis procreavit: exsplenduit certè semper & continendi ordine lectissimis Capitibus, Arte Martêque, Religione, Zelôque, Consilio, Authoritatêque præcipuis. Atque ut nonnullorum de multis reminiscar, PETRUM ERDÖDIUM hoc Nomine III. vel perfunctoria periphrasi complector. Is post exhibita in re militari Civilique palmaria documenta, vicariam Regis & Cæsaris FERDINANDI potestatem, in Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæque Regnis pleno Jure adeptus, victore ac horribili, & in perniciem Turcorum severo splendore minaci Acinace tot palmas messuit, tot incidit trophæa, ut illum ipsum Acinacem munificus Imperator gentilitio ERDÖDIORUM scuto insculpi fecerit, quò

nimirum illic, quasi pulcherrimis Cædibus defessus, perenni Sæculorum Volumine, singulare avitæ Gloriæ monumentum, ac veluti cœleste quoddam Ancile conquiesceret. Successit PETRO PATRI, Suprema in Præfectura THOMAS, Filius, sed illi virtute, atque ausis, gestisque percantatis, procul dubio antecessit. De quo GEORGIUS Canonicus Zagrabinus, Rerumque Croatiae Scriptor indigena, isque nobilis & perelegans, Epiphonema expromit: Omnium Majorum suorum THOMAM Cardinalem sequentium, THOMAM fuisse majorem. Tempestate proinde illa, cum THOMAS Præfecturam adierat, Purpuratus terrarum prædo, trabeatusvè Pyrata, Turcorum Imperator (quorum truculenta felicitate florentissimæ clarissimarum Gentium Monarchiæ, vix Superantibus Nominibus dudum collapsæ, & potior Mundi portio servile jugum accepit,) Turcorum (inquam) Imperator fœdissimam Legionum suarum Colluviem in Croatiam tumultuariè atque improvisè infudit. Terrore mox, incendiis, pecorum juxtà & hominum, ac fortunarum rapinis, perculerunt, vastaverunt, pessumdederunt quæque obvia, Nemo erat vel in tuto etiamdum positus, qui ad istud horridi metûs quaquaversum concursantis fulmen; destitutæ Patriæ præmaturas Inferias, Mortisque Nœniam non cecinerit; quive pulcherrimam Provinciam, veræ Religionis intaminatum Sacrum, Ottomannico illo turbine, ac superfusæ barbariei eluvione interituram, & fûsque deque vertendam trepida miseratione non complorârît. Sed incumbenti furvæ idgenus, & extremum Patriæ in exitum sese acuenti, ac per latus Croatiae Christianam Europam validè pulsanti procellæ, suum Latus opposuit THOMAS ERDÖDIUS, qui cum perexigua manu, sed animis numerum Supplentibus, justum tyrannicæ luis exercitum, & brutam ac belluinam multitudinem ad excidium orbis natam, jamque illatis cladibus solitè fidentiùs insolescentem, aded protrivit, ut, quantus quantus est vicinus Colapi Campus, (verbis utar Georgii, memorati Historici) *omnis propemodùm Turcico Cruore maduerit: Amnisque ipse Cadaveribus refertus, ac permeabile transire volentibus iter ministrans fœdisfragi Sanguinis ignominiâ redundaverit.* Vix credi potest, quanta voluptate affece-

affecerit fama tam heroi facinoris, communem Christianorum Patrem CLEMENTEM VIII. qui gaudiò colliquescens, continuò datis ad THOMAM, tamquam ad labantis Rei Christianæ firmissimum Columnen, perhonorificis Literis, navissimæ illius Fortitudinis Unus omnium Maximus Orator, Præconem egit; rectè sentiens exaggerandis novi Hectoris encomiis, illam solum linguam, per quam Deus Mundo loquitur, Juraque dictat, reperiri satis idoneam, atque opportunam.

Exinde verò (ut mittam opima, quæ pro Rebus ad Gentium admirationem præclare gestis Congiaria Latifundiæque ab Rege domestico recepit) PHILIPPUM II Hispaniarum Dominum, Magnanimitatis ejus locuples notitia ed pellexit, ut submittendis arcanis ad bella tractanda Consiliis THOMAM adscisciverit, nec non aureo simul Torque sibi arctius adnexuerit. Sedenim an Ego robustum illius & prævalidum avitam Religionem tutandi Zelum silentiò involvam? certè lethifera Hæresis, quæ etiamnum dulcis Patriæ nostræ viscera heu! flenda contagione depascitur, in Illyricum quoque perinde & Croatiam virus suum tendere circiter Annum Domini 1609. jam & propalam & licentiùs in publicis Regni Hungariæ Comitibus, perfriçta fronte, & ore infauftum crepante pertentavit. At, cùm jam jam Hostis haberet muros, obstitit Cerbereis Conatibus latratibusque formidandus Inferis Alcides, evibratòque repente, jam barbaricis in Jugulis multum obtuso, & ideo in hæreseos Hydram, tudite veriùs, quàm Ense, conclamavit: *Hoc ferro, si aliter fieri non poterit pestem istam à nobis eliminabimus: Tresque nobis adsunt Fluvii: Dravus, Savus, & Colapis; è quibus unum novis istis Illyrici hospitibus sorbendum dabimus.* O dictum singulare! O masculam, & Herculeam veræ Fidei confessionem! O sententiam! quam universi Orthodoxi Principes ac Dynastæ, Virique publica Jurisdictione præditi, ceu tesseram menti fixam, crebrò ad ruminandum indidem reposcant. Profectò namque imbellis, & humani sanguinis neutiquam sitibunda Mater Ecclesia, nunquam satis abortivos ac temerè pullulantes in vinea Domini Stolones elidet, nisi Germanorum quoque palmitum, ad id ex Lege DEI obstrictorum, humana vis & potentia Suppetias ferat.

)( )( )(

Neque

Neque jam demiror **ERDÖDIANA** è Progenie, Hæreseos ex eo tempore his circum in Climatibus latissime grassantis, atque potissimas etiam Familias corripientis, pestilentia, neminem ullum, uspiam tabuisse: Quoniam verò Atavus ille & fortissimus & piissimus, prædicandum ejusmodi ardorem in Nepotes non desituros meritò propagavit, & indidit hæreditarium.

Verum, ut **ERDÖDIORUM** Primores Maximos percensendi, (qui permulti sunt, atque Diem mihi ad alia quoque curtum, eripiunt) finem faciam, ad **CHRISTOPHORUM ANTONIUM** deflecto. **LADISLAUS ADAMUS** Sponsus noster, hunc ipse Genitorem, Divorum equidem Senatusconsulto sortitus est. Qualis autem is, quantusve audiverit, non tam nomine, quàm pectore toto Christum ferens, quid interest, ut vel innuam; Quum in Decorum ejus Dotumque cognitione, quotus, quisque vestrum AA. aded hospes sit, cujus non præsentis memoriæ singula pene illius acta obversentur. Vidistis Sacræ Regni Coronæ Custodem, Cameræ (ut inquitur) Regiæ Præsidem Dapiferorum Regalium Magistrum, Intimorumque Consiliorum Arbitrum, & tot ornatum titulis cæteris eminentem, nunquam tamen à demissione Christiana alienum. Vidistis utique Numini dicatas Ædes, non unas sed plerasque omnes; non alternis, sed quibusvis diebus; non adire tantum, aut à limine salutare: sed in horas calentissimos anhelitus ducere, ac cernuum ad Famulorum fastidium precari; non precari tantum, sed & Sacerdoti adorandum Sacrificium litanti, quotidie semel ac iterum, volupè ministrare; Quin & Codicem tali Sacrificio destinatum, ab Juvenculis ad hocce Officium à natura factis, obtrusis tandem & nummis emercari. Vidistis illum à Delubris reducem, vel aliàs etiam, simulacrum **MAGNÆ HUNGARORUM DOMINÆ**, in conspectu promiscuæ Multitudinis ultro citroque commean-
tis, prætereuntem, protinus de curru provolum in genua prolabi, & acclini diu Cervice Reginam pervenerari. Vidistis illum cilicinò baltheò aculeis ubertim crudeli, clanculò revinctum, universa Tempia, nutantibus jam in ætate devexa pedibus

bus frequentare, frugique ejusmodi cruciatu, & confectarii, naturamque superantis doloris Imperiô, languentem & deciduum, inter manus Pedissequorum deferri. Vidistis tandem illum, eo tempore, quô DEL-Hominis pro nobis dirè enecti, memoriam recolimus, Ciliciô ad vivam Cutem accinctum, longôque supplicantium ordini immixtum, Montem Calvarix (uti Christianè vocitamus) inscendisse, indidèmq; eodem illo comitatu regressum (quasi cum Christo negotium Salutis consummâset) ad Portam Urbis Pisonix collapsum, beatissimum Spiritum emisisse. Hancille Optimatibus cæteroquin Viris exoticam & peregrinam, sed Regi Regum Christo usitam Vitam ducitavit.

Atque inde est, quod tam præsignem stipitem proximè contingant, Patremve apprimè referant, duo, qui hodie supersunt, spectatissimi Posterì: **GABRIEL, & GEORGIUS** gemina gentis nostræ sidera: ille omnium celebriore, Agriensi Mytra præfulgens, in tredecim Provincias (quas Comitatus nuncupamus) Pastoralem oculum vigil exporrigit; iste paterno Præsidis Cameræ Regiæ, Custodisve Sacræ Regni Coronæ Munere perfungitur.

Quorum Ego Præconia lubens perstringerem, nî utraque respublica sacra æquè, ac profana, id quod animo conceperam, famâ, & rerum ab aliis summa laude gestarum narratione prævertisset. Sed & ipsi video intercedunt, atque admoto labris indice silentium indicunt: tacerem Ego Laudes, cùm illi præ cunctis dilecto Germano suo luctificum Lessum instruerent, & amicissimis Lacrymis, vi sinceri doloris elapsis, ob jacturam carissimi Capitis, honoratas genas tristè compulfarent.

Dehinc autem ecquis nisi malevolus, aut infra pecudes rudis, non apertè profiteatur, **ERDÖDIORUM COMMITUM** Propaginem DEO semper Regique Fidelem esse quàm nobilissimam, & trophæis, ac nulla Vetustatis carie vitium facturis Majorum monumentis, complures inclytissimas inter Prosapias eminere: immò immò cum maximis coa-

lescere. An non enim idem Stemma eadem Ceræ, & Incunabula, & (ut plerique veriùs arbitrantur) Stipes idem, **ERDÖDIORUM** cum **PALFIIS**? **PALFIIS** inquam, Progenie illa, & imprimis splendida, deque Regno Hungariæ dudum ac continuè insigniter merita: quæ Curia Pro-Reges, summósque Judices, Bello Curios, aut Hectoras, progignere nata, nihil fortunæ mediæ suis patitur in Alumnis Expendite delictum Orbis nostri vel unicum **JOANNEM**, jam inde, à quo Capulo manum adhibuit, vinci Heroem nescium, nunc Copiarum Augusti Cæsaris in Hungaria Archi-Strategum. Verùm ut à diverticulo redeamus; altera, cui **ERDÖDIORUM** Genus arctissimè innexum est, Domus est **ESZTORADUM** sanè omnium, sicuti & Regii Diplomatis confessione Domuum cunctarum vetustissima; atque & Hunnos ipsos in Pannoniam ingressos antevergens. quæ, missis, qui septem hodie censentur, supremis Comitatum Præsidibus, unum Croatiae Pro-Regem numerat, illud Jurisprudentiæ oraculum: Dein verò S. R. I. Principem **ANTONIUM** alterum, Ditione Natuque florentissimum, & maxima quæque Patriæ pollicentem: alterum **EMERICUM**, Regni Primatem, & sedis Metropolitanæ Strigoniensis Archi-Præfulem;

Et huic igitur præalto Generi **SANGUIS ERDÖDIUS** sese penitiùs insinuavit, quandoquidem **GEORGIUS ERDÖDIUS**, (is, cujus perreverenter meminimus) **PAULI ESZTORADIS** Regni Pro-Regis & S. R. I. Principis, munificentia Liberalitateque celeberrimi, pietate singularis, Consiliò summi; magnificentissimis Facinoribus nunquam emorituri, legitimam natam **TERESIAM**, Consortem obtinuit.

Jam eapropter in confesso est (id, quod ferè ex more Gentis magis, quàm Oratoris instituto locupletius, quàm oportuit, perhibui) **LADISLAUM ADAMUM ERDÖDIUM** Episcopum Nitriensem, Sponsum fuisse citra controversiam Natalibus longè
maximum

maximum: Quamquam (quod propiùs ad Rem præsentem pertinet) ea semper inerat sano cuique cogitatio, non admodum decoras esse Nuptias, si Sponsus Majorum tantum veluti precaria Nobilitate fulgeat, nisi verò Virtute simul sit nobiliter excultus. Manet quippe ignavus, & ad ramenti strepitum pavitans Cervus, tametsi Leonis illum exuviis amicias. Manet nauci Therites, tametsi Ajacis illum clypeò communias. Næ autem Ego Sponsum nostrum à Virtutibus bene multis, & genuinis Corporis animique Bonis, jam post beatissimum ad immortalitatem transitum, liberaliter, ac peramplè commendandum esse duxerim. Enim verò faciliùs repererimus qui vivos ac videntes, invidendis Laudibus obruant, servili-que ingenio per deterrimam adulationem, in summum Literarum dedecus gratificentur; quàm qui Mortuorum germanas, & ampliùs mendacii non indigas, Laudes, (quippe cum nullum obsequii pretium à mortuo speres) in longum extendant. Inde (quod attinet) videtur **LADISLAUS ADAMUS ERDÖDIUS**, ad omne decorum, Sanctumque ab ipsa liberariore natura factus. Quocirca agnatas illi Virtutum omnium, naturæque gratias, mira communione jam inde à Puero consensisse, nemo non suspexit. Quas, ut firmiores redderet, Senis (Vrbs est Italiæ) Aris se primùm ad-dixit; & panapliâ Castitatis obarmatus, adversus intestinum Hostem, **CHRISTO** Sponso Virginum, semet authoravit.

Quid non dicam de pellucido illius inde à teneris Ingenio, cujus Phosphorus Tyrnaviæ, præcipuo Musarum in nostratium Domicilio, matutini Radii Viennæ Austriæ, meridies in Urbium Domina, eluxit. Viennæ contortas Philosophiæ Raciocinationes enodantem, & plexos argumentorum Gordios diffuentem, Summus Monarcha, Literarum æquè ac Literatorum Mecænas Beneficentissimus, augustò suæ Collaudationis Suffragiò dignatus est; auratam prætereà Torquem, exquisitæ sapientiæ luculentum indicem masculo illi pectori, ceu grandis thesauri Conditorio prætendit. Roma, tum demum, supremâ Theologiæ Laureâ Caput redimivit: ut cui pro Pectore Sydus quoddam honorarium coruscaret, ejusdem Vertici jam & Corolla insideret, tamquam non vulgari cuiquam Syderi, sed coronato.

)( )( )( )(

An

An verò Pietatem, quam Patre traduce sibi cum vita infusam, accepit; & cui ab Uberibus innutriebatur; impunè præteriverim? profectò in **LADISLAO ADAMO ERDÖDIO, ADAMUM**, Hominum Parentem & Parricidam, vix ego peccasse reor, quantum opinari fas, integrumque est: Ipse siquidem sortitus animam bonam, cum Ætate Devotionis incrementa sumens, Numini semper indivulsus cohæsit. Unde enim illud factum fuisse arbitrer, ut in Romano S. Apollinis Collegio, in quod vetus aliàs observantiæ, & Regularis disciplinæ Archetypum, Tyro advenerat, Sacris Tyronibus Moderator, & ad Sanctitatem Dux, præficeretur? Quod cum ita proculdubio evenerit, mirandum sanè videri debet, Romæ, in natali Religionis Urbe, inquè illo Sanctitatis Theatro, Juvenem alienigenam, & origine admodum illustrem, ac molliter (ut fieri amat) e pueritia eductum facem ad Sanctitatem prætulisse, navumque Authorem extitisse Probitatis.

Sed reddidit, quod citra injuriam attinere nequierat, reddidit solo Patrio suum Roma Pignus inæstimabile, reddidit **LADISLAUM ADAMUM ERDÖDIUM**, nondum quidem Annis, bene verò provectâ Sapientiâ conversatione irreprehensibili, judiciò defæcato & illimi, moribus probissimis scitéque lævigatis, perquam adultum. Mox autem atque finibus se Patriis intulit, ordinatim honores accurrere obviam: Quare celeri, non tam propitiæ, quàm justificæ Fortunæ Rotâ, præpeti Cervo incitatâ faustis & Avibus, eisdemque singulis **ERDÖDIORUM** Stemmati Gentilitiis, delibatis cursim minoribus Prælaturis, in Episcopum Niriensem, Regnive Procancellarium, subvehitur. Didicere quamprimum universi, etiam qui limis fortasse oculis, & obstipito Capite, properatam felicitatem ferebant, didicere sanè, lividam & siticulofam Ambitionem multum proritantia subsellia, Homini Juvenculo, nuper è Scholarum latibulis egresso, haud fortuitò, vel intuitu Sanguinis, sed jure ac meritò esse attributa. Nescio enim quò fatò fieri dicam (ut quidam ait) plerosque Mortalium, quos avitæ Nobilitatis Splendor, aut Honoris dignitas & amplitudo supra cæteros extulit, adedò statim

tim supercilium attollere, cæterosque fastidire, ut ipsi non ex Hominum numero, sed quasi è Deorum Concilio esse delapsi videantur. Putant nimirum (cum Conditione, in quam sublimati sunt) eas locum obtinere non posse Virtutes, quæ quasi communes & populares habentur; humanitas videlicet, benignitas, Sermonis facilitas, atque mansuetudo. Putant de dignitate sibi omninò detrahi, nisi Superbiâ & fastu, à cæteris internoscantur. At verò **LADISLAUS ADAMUS ERDÖDIUS** non mores Honoribus lævorsum flexit, non intumuit arrogantia, non vultum detorsit, non frontem caperavit, non cilia arrexit in supplices & adeuntes; non luxui, & immemori futurorum licentiæ frænos laxavit: nihilò apud illum illecebrosa Juventus Consilii senio potior fuit. Non pompam, nisi quæ authoritatem commodè sustineret, adhibuit. Non etiam avaritiæ sordibus Sacratas manus collutulavit, non turpia lucella corradere enixus est. Verùm, quemadmodum Sol, quum ab ortu altius procurrit, latius multifariamque effulgurat: haud aliter ipse ab illo honorato culmine, multiplici Virtutum jubare quaquaversum protinùs emicuit. Cunctis enim & vobis præcipuè, qui propius illum novistis, exploratum est, ita abs eo sacerdotalem vitam politicæ nexam fuisse, ut hæc illi famularetur, illius summum esset in hanc Imperium: hæc illi impedimenta non præstrueret; illa contra huic fieret subsidio & firmamento. Sed quod ante omnia suspexerim, atque in pretio reputem, hocce declivi, ac propè ruente in malum Sæculo, tot inter laqueos necessariæ consuetudinis, puritatem ex utero Matris elatam, ne gestu ne obtutu, ne Verbo unquam, temerâsse visus, auditusve fuit, Homo aliàs pervenuustus, & ad proliciendas amicitias suapte natura formatus. Mansuetudine intereà cicuri, & prædulci Comitæ, summos æquè ac infimos in sui amorem pellexit. Inter hæc autem, sacerrima officii Munia, & divinas cærimonias, ingenti animi Voluptate gustuquè vel in vultu effuso, statis temporibus, etiam, cùm jam diu iniqua valetudine conflictaretur, peregit. Sacrisque operatus est collectione tam impensa, pietate adedò fervida, ut vel ministros, adstantesve in cultum Numinis accenderet.

Inclytæ verò amplissimi Comitatus Nitriensis Provinciæ ex annexa Episcopatu prærogativa, suprema authoritate intendens, Pupillos præsertim ac Viduas, adversus æmulos lite contententium, iisque diem dicentium assultus paternè è vestigio tutatus est: Quaquam aliàs Justitiam tantopere, tamque religiosè coluerit, ut nemo sanè de illo queri valeat, nisi qui Justitiam lædi velit. Quæ ad eum potius, si forte usquam violata est, velut ad munimentum, aut vindicem confugit. Pro-cancellarius, cum altero, qui primas tenuit, curas universi Regni gravissimas, ex æquo partiri amabat, aut omninò in partem oneris potiore venit. Atque ita Curiam inter & Delubra dividos dies, ætatemque multam sudatè ac laudabiliter contrivit: alteroque lacertorum, Remp. Civilem, Sacram altero indefessè fulcivit, ut adeò neutra unquam nutaverit, quantum suâ intererat.

Advertit Mágnum Cæsarem nata ad grandia quæque, & indoles, & meritum: quorum illa nihil à Majoribus minus habuit, istud Cæsarem, quid præmii daret, invitavit. Quare aula Cancellarii muneri admotus est, Sed jugi sudore redundantem Dignitati. Quoniam verò per morbum, & prostratas ac conclamatas prope vires, haud commodè, & pro virili, se posse sustinere existimaret, asservatò usque in supremum Diem titulò, non invitus dimisit. Vel ex eo peculiari commendatione dignissimus, quòd ambitiosâ dum alii colluctatione prensant onera, quæ opprimantur, ipse amolitus est.

Vnicè proinde morbus invidus furiali vecte lacteam Fortunæ viam **LADISLAO** præclusit, ne, quod certò quisque dudum præsentiebat, summas Honorum crepidines emensus, sublimi feriret sydera vertice. Quam quidem Fatorum improbè obnixorum pervicaciam, prosperiore jam nunc Effedo sydera prætervectus, tranquillus semper, innubis vetulit Annos facilè sexdecim: utpote qui secum tacitus atque consultus reputavit, cuncta Mortalium incerta esse; quantòque plus quis adeptus est, tantò illum magis in lubrico versari; (a) brevibusque momentis summa imis verti posse. (b) habere-
que

(a) Tacitus L. 2.

(b) Polyb. L. 2.

que eas vices Conditionem Mortalium ut adversa ex secundis ex adversis secunda nascantur. (c) Unde & nimis eos errare, qui prosperis in Rebus omnes impetus Fortunæ se putant effugisse. (d) Quamobrem apud illos, in quibus cupido domi- nandi cunctis affectibus fuit flagrantior, & quos vanitas fluxæ gloriæ potionatos, captivosvè, ludibriosè versavit per Hono- rum præcipitia, si quando liquente cereo pennarum litu, ad imum subsidere, & præteritorum recordationem esse acerbam, & acerbiorum expectationem futurorum. At **LADIS- LAUS ADAMUS ERDÖDIUS** quia non ipsum Honores possederunt, sed ille Honores, quemadmodum sedatè fructus est eis; ita postquam per adversam valetudi- nem abdicasset, haud gravatè tulit: verum de sua spe, & Ope- ratione securus, dum non ingrata Mortis tempus adveniret, gloriam retributionis hilaris opperiebatur.

Nobilem quocirca, atque oppidè illustrem fuisse Sponsum Ecclesiæ suæ, nedum Genere ab Heroibus ducto, sed & pro- pria virtute, nemo manifestè, jam non deprehendit: Ad ea proin, quæ dicere intenderam sollicitius rectâ progredior. Quid autem, an fidelitatem inter Sponsos & necessariam esse, & laudi singulari vertendam non censuerimus? quam vel brutæ animantes sanctam habent, naturæque magisterio edoctæ, nobis quoque inculcant. En quippe cùm Comparem amifit.

*Singultit patulâ gemebundus turtur ab ulmo
Illimem sitiens & pede turbat aquam.*

Jam verò quotus quisque Hungariæ Præfulum est, cui peramabilis Antistes Sponsus noster, fidelitate in Sponsam non omninò antecelluerit? Tricenis siquidem Annis (de quo sibi nemo unus blandiri valeat) **NITRIEN- SEM** hanc suam piè, sollicitèque rexit Ecclesiam. Aberat qui- dem interdum, præsertim quum adhuc Sospes ageret, & Cu- ris Regni avocaretur, distinereturque; sed aberat corpore, hæ- rebat autem attiguus animò: aberat præsentia, aderat provi- dentiâ:

)( )( )( )( )(

dentiâ:

dentiâ : Aberat , quemadmodum & Mercator faceffit ; qui Coniuge ad intervallum temporis relicta Maria , vastosque sinus æquorum trajicit , ad Indos usque , & tostos sydere Maurorum Navigium appellit , sed murenulas vermiculatas argentô , sed Stalagmia , sed armillas , & id genus cimelia ; sed Periscelides , Polymitamque , & auro divitem Cycladem , atque alium mundum muliebrem , redux in amplexum occurrentis infert , ac solitudinis tædia abundè solatur. Nihilo seciùs Sponsus quoque noster : aberat aberat nonnunquam à Sponsa , atenim Paratus illi exteros solerti Spicilegio conquisivit , Stibium Cerrussamque peregrinam mercatus est : Pigmentarios item accellatores quàm lectissimos , grandi mercede ab semotis oris concivit , ut eam excolerent , ut convestirent , ut perornarent.

Suspicitote velim in admirabilem Vultum ejus tametsi hodie in decumano luctu atris amictibus multum obnuptæ ; tum verò liberam pronunciate sententiam , sit ne alius quisquam nostratium Antistitum , qui Ecclesiam Sponsam suam , tam eleganti , versicolore , magnificoque cultu instruxerit ? Verè ipsa tamquam Regina cæterarum astat in vestitu deaurato circumdata varietate. Quid enim istæ substructiones , & peristylia , quid Tholi & laquearia , vel ipsi Ctesiphonti , qui Ephesinæ Dianæ Templum emolitus est , invidiam prolicere nata ? quid aurum , ad tanti metalli vilitatem quaquaversum illitum ? quid parietes in perlustre , venisque ludentibus animatum marmor , ignotò doctæ Vetustati artificiò lævigati ? quid picturæ fornicem suffurantes , & Zeuxi profectò , Apellique congeneri , manu , vivificatæ ac loquentes ? quid Fenestræ dextro super Latere , ingenua fraude lucem mentientes ? Quid Aræ , alabastrum apprimè atque ad spectaculum imitantes ? quid facies Divorum , nullis Mangonibus imitandæ ? quid pavementum , bello , quod temerè proculcatis , marmore , tessellatum ? quid Chorus festo splendore jubilans , & Angelos , phonascos meritis ? quid hocce suggestum , vel PAULUM ad pro Concione dicendum sibi vendicans ? quid hæc singula , atque universa ? nisi immortalem , sanctèque prodigum munificentissimi Præsulis in Sponsam suam amorem , donec Lapis hærebit lapidi , disertè contestatura sint , necesse est. Coarguent sed item deflectentes Posteris , siqui impendia , quæ in Sponsam

unicè

unicè diligendam, percolendamque, elargiri, humano, divinòque jure oporteret; In Commestationes, & extracta in Serum Convivia, in Currus Vanitatis & Superbiæ triumphales, in Cornipedes jam dacos, jam turcos, jam inde Campania, Austuriæque longis itineribus petitos, atque in alia tale genus reprobi fastûs ostentamenta, damnate profuderint.

Sed ista incidenter. Cæterum is, quem compendiò percensui, exterior tantum ornatus fuerit; interiore verò multò majore, ac divitiore, suam Antistes optimus peramatam Sponsam decoravit. Nôstis, admodum esse veterem, & sapientum etiam atque etiam firmatam judiciò, atque cum ipsis pene Literis natam Opinionem, utrique Reip. vim Literarum, plurimum conferre, & sacra, profanæque omnia, bonis undique versum protuberantibus fœcundare. Quod cum citra laborem olim Mitylenæi perviderent, eos, quos bello perdomuerant, non alii pœnæ (author est Ælianus) reddebant obnoxios, quàm ut Liberos suos Literarum omninò ignaros, ad justam usque ætatem educerent. Omne iis præsidium se ademisse rati, si modò Literas ademissent. Non absimili catapultâ Christianam Religionem funditus vertere commentus est, consceleratus Julianus Imperator, salvificæ Fidei Sacrilegus Rebellis, Hostisque acerrimus: Quippe & hic, eis, qui Christi Nomini authorentur, Sacramentum vo facerent, Literarum studia immanium Suppliciorum minitacione interdixit. Perspexit enim verò Homo insigniter callidus, & in consciscendam perniciem acutus, saluberrima literalium in Disciplinarum Ægide positum esse munimentum Rei Christianæ. Ut aded, quamdiu vigerent ipsæ, florerentque, Religionem quoque mole sua staturam, & haudquaquam esse labefactandam.

Itaque cum istam Literarum præsentissimam opem, ante oculos mentis assidud ferret **LADISLAUS ADAMUS ERDÖDIUS**, Episcopus Nitriensis, pro eo, quò erat in Sponsam amore, connixus est, penitior quoque illam cultu, qui ad animum pertinet, hoc est: Eruitione excomere. Idcirco Literatos veneratione non mediocri complexus est, & in paucis charos censuit; sermonem cum iis diutulè tendere, volupe duxit; eis intima sensa de quibus apud se controversatus est, candore plano detegere, elucidati-

onemque poscere, nihil abhorruit. Ad hæc, neminem ullum in Clerum cooptari sivit, nisi de alacri ad literas perdiscendas ingenio, beneque morata indole, Severi, incorruptiquè quorum intererat, periculum fecissent. Quò factum, ut delecta suæ Diæceseos Juventus, & Romæ, in illo Literarum Emporio, & Viennæ Austriæ, & Tyrnaviæ, Patriis in Athenis; atque hac etiam in Gymnade Nitriensi è celebratis una, vel ad primos accederet, vel antestaret universis. Cui stimulos, guttumvè additurus, quò alii Romam commodè proficiscerentur, commeum largè suppeditavit: quò item alii suprema pro Laurea, in propatulo, ac censorio- coram Sapientum Senatu, non ingloriè decertarent, frequentem, eumque opimum sumptum egeffit. Unde nil mirum, quot animarum Curatores, totidem prope laureatos, Doctrinæquè honestamentis, ac Insignibus conspicuos, in Diæcesi Nitriensi censerì.

In Capitularium tandem (ut vocant) honoratum Gremium certè adlegit neminem, nisi meritis locupletem, delassumque fatigiis: aut scientiâ eximium, & ad res gerendas perabilem: qui oneribus, atque expeditionibus cum laude par esset. Adduxerim Ego in medium quemquam ex eis (si refert) quin digitò commonstrârim & alterum, qui millenas animas è stygiæ faucibus Hæreseos ereptas, Cælo asseruere. Alii sustolluntur ad Insulas, & summis Regni Tractatibus, Judiciisvè interiant: Alii cultûs Divorum Zelô domi flagrant, & basilico hujusce Ecclesiæ Splendori fulgore Virtutum suarum ex æquo respondent.

Nihil igitur demum minoris operæ fuerit, quàm ominari; quot Natos, Natasquè, ex tantoperè exulta, semineque vivificæ eruditionis, & probissimæ Institutionis affatim fœcundata Sponsa sua, Sponsus noster Christo procreaverit. Neque verò vos latet AA. Terram hancce Promissionis, hoc Regnum charismatis desuper affluentibus irriguum ac prædives, quantum virulenta Hæresis, Bellorum ad malorum effluvia scatebras aperientium injuriâ, & Decessorum etiam nostrorum (quid enim inficiemur) incuriâ, aut pudendâ prohdolor! conniventiâ, descēdârît; quot mentes veræ Religionis luce præditas cæcârît; quot animas infrunnitæ Libertatis fasci-

nô in Nassam pertraxerit: Sed enim (quod mirabile dictu admodum, & vix credi par sit) **LADISLAI ADAMI ERDÖDII** irrequietâ Curâ, sollicitudine infomni, accuratâ providentiâ, uti justô calculô supputatum est, quamdiu Episcopatu-Nitriensi potitus est, quinquies dena pluraque millia Ovium palabundarum, inque rictum Averni properantium ad Mandram reminatæ sunt, Christoque repositæ. Totidem ille totidem ex carissima Sponsa sua Pignora suscepit! quô prodigiosô illius Exemplô animentur cæteri, provocentur Posterî; enarrent autem Cœli gloriam ejus. O Genus **ERDÖDIUM** verè pium! verè Deo, Regique fœneratò fidele! O **LADISLAUM ADAMUM** Episcopum, verè unius Uxoris Virum fœcundè sanctum, & sanctè fœcundum! castèque, ac magnificè proletarium! qui desertas ab fideratis Angelis Cœlorum sedes dignis municipibus magna parte complevit: Et totidem secundum animam, edque miserabilius mortuos, ad vitam immortalem revocavit, Quid ergo, an putetis in ejus obitu vel breviculo mœrori locum esse? absit: Non enim verò obiit, sed commigravit, sed peregrè profectus est in Regionem longinquam. At quò? lectissima Sponsa sua, de qua longiore temporum tractu, fidelitate, liberalitate, fœcunditateque sacerri-mâ, quàm optimè meritis est, Parafernalia Bona sua (ut inquitis) hoc est: stabilem, sempiternumque duraturam integri Regni Cœlestis, & appertinentium, Possessionem, eidem irrevocabili Jure transcripsit. Abiit eapropter accipere sibi Regnum. Ubi (quametsi aliàs non intermoriturum nobis sui desiderium reliquerit) pace tamen nostra, qui meliora ei, nisi malevolè, non inviderimus; sed & ingenti gratulatione precamur; dius jubilet: & qui tantæ multitudini author fuit redeundi ad Justitiam, *fulgeat, sicut stellæ in perpetuas æternitates.*

D I X I.

non in Natione gentium sed enim (quod mirabile dicitur ad-
 mirandum & venerandum per hoc) LADISLAV AD-
 MI-PRIDI-IMPETUS Cuius sollicitudine in-
 totum, necesse providentia in his calidissimis sapientissimis
 omnibus spiritibus-Nitens potius est, quidam
 dem phantasie nullis Ovium palamantibus, inque rictum
 Avium propterea ad Mandatum terminat fuit. Christianus
 reprobis. Iste illi eodem ex carissimis sponsa sua
 quoniam hic ipse quo prodigio illius Exemplo animatum co-
 tem, provocant Potest, constantem autem Cuius gloriam eius
 O-ccus ERDODIUM vero pium, vero D-cto, Regi-
 que tenetis fidelis O LADISLAV AD-
 MI-PRIDI-IMPETUS, vero regis illius Virtus in-
 corde sanctum, & sancte fecundum, capite, ac magnifico
 proferantur, qui delectat ab fidelis Angelis Colorum sedes
 dignis nunciis magis parte compleretur: Et eodem secun-
 dum animam, eoque mirabilis mortuos, ad vitam immor-
 talem revocavit. Quid ergo, an putatis in eius opitu vel pre-
 vicio meriti locum esse abici? Non enim vero obicit, sed
 commingit, sed pergit propterea est in Regionem longin-
 quam. At quos lectissimas sponsa sua, de qua longiore tem-
 porum tractu, fidelitate, libertate, fecunditate facit
 nos, quam optime meritis est, Paternalis Bonus sua (ut in-
 quies) hoc est: fidelitas, temperantiaque duratam integri-
 Regni Coelestis, & appetitum, Possessionem, eadem tre-
 vocabili iure nunciavit. Adhuc capite accipere sibi Re-
 gnum. Et si (quoniam illis non interpositum deus sui de-
 fectum respicit) per tamen nostra, quoniam illis
 levos, non invidiamus, sed & ingenti gratulatione compe-
 camus, deus jublet, & qui tantis multitudinibus author
 fuit redendi ad Iustitiam, fulgeat, sicut
 felle in perpetuas eternitates.

DIXI.